

BENDRUOMENĖS SAMPRATA MOKYTOJŲ, MOKINIŲ, MOKINIŲ TĖVŲ, MOKYKLOS ADMINISTRACIJOS POŽIŪRIU, ATLIEPIANT GEROS MOKYKLOS KONCEPCIJĄ

Doc. dr. Gintautė Žibėnienė

Mykolo Romerio universitetas
Žmogaus ir visuomenės studijų fakultetas
Edukologijos ir socialinio darbo institutas
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas: (8 5) 271 4710
Elektroninis paštas: zibeniene@mruni.eu

*Pateikta 2021 m. kovo 29 d.
Parengta spausdinti 2021 m. gegužės 3 d.*

DOI: 10.13165/SD-21-19-1-06

Anotacija

Straipsnyje aptariami kiekybinio ir kokybinio kompleksinio tyrimo rezultatai („Bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenės mokyklos pažangos samprata, orientuojantis į Geros mokyklos koncepciją“ dalis¹). Tyrime dalyvavo bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenių atstovai – administracijos atstovai ir mokytojai, 7–12 (I–IV gimnazijos) klasių mokiniai ir jų tėvai. Tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, interviu, anketavimas. Anketinės apklausos duomenų statistinė analizė atlikta kompiuterine programa „SPSS Statistics17.0“.

Straipsnyje keliama mokslinė problema – nepakankamai atskleistas bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės požiūris į bendruomenę kaip svarbų elementą mokykloje, atliepiant „Geros mokyklos koncepciją“. Tyrimo objektas – bendruomenės samprata mokytojų, mokinių, mokinių tėvų, mokyklos administracijos požiūriu, atliepiant „Geros mokyklos koncepciją“. Tyrimo tikslas – atskleisti bendruomenės sampratą geroje mokykloje mokytojų, mokinių, mokinių tėvų, mokyklos administracijos požiūriu, atliepiant geros mokyklos koncepciją.

¹ Tyrimas „Bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenės mokyklos pažangos samprata, orientuojantis į Geros mokyklos koncepciją“ (Targamadžė, Žibėnienė ir Česnavičienė, 2018) atliktas Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros užsakyму.

Kokybinio tyrimo metu atskleista, kad mokyklos administracijos atstovai, mokytojai, mokiniai, mokinių tėvai kaip vieną iš gerą mokyklą atskleidžiančių požymių įvardijo mokyklos bendruomenę (tik nurodė skirtingus bendruomenės požymius). Tačiau kiekybinis tyrimas parodė, kad mokyklų administracijos atstovai ir mokytojai bendruomenės kaip besimokančios organizacijos nenurodė kaip vieno iš penkių svarbiausių geros mokyklos požymių.

Kokybiniu tyrimu atskleistos skirtingos bendruomenės sampratos: mokyklos administracijos atstovai bendruomenei mokykloje, atliepdami „Geros mokyklos koncepciją“ (2015), priskiria daug bruožų, o mokytojai įvardija tik besimokančią bendruomenę; mokinių tėvų nuomone, bendruomenė turi būti kartu diskutuojanti ir kurianti mokyklos strategiją, o mokiniai išskiria bendradarbiaujančios bendruomenės bruožą.

Mokyklų administracijos atstovų bendruomenės samprata puikiai atliepia Lietuvos teisės aktuose, mokslinėje literatūroje minimus, susitarus bendruomenės bruožus: besimokanti, reflektuojanti, susitelkusi, bendradarbiaujanti, atvira, empatiškai besirūpinanti kiekvieno nario savijauta. Kitų mokyklos bendruomenės tikslinių grupių (mokytojų, mokinių, mokinių tėvų) bendruomenės samprata geroje mokykloje fragmentuota, nepakankamai atliepia mokyklos bendruomenės sampratą, remiantis „Geros mokyklos koncepcija“.

Reikšminiai žodžiai: mokyklos bendruomenė, mokytojai, mokiniai, tėvai, mokykla.

Įvadas

Dokumente *Geros mokyklos koncepcija* (2015) įvardijami svarbiausi geros mokyklos bruožai, aiškiai atskleidžiant, kad mokyklos gerumas siejamas su mokyklos bendruomenės narių susitarimu, bendru požiūriu į mokyklos gerumą ir veiklos bendrystę. Ne vienas tyrimas atskleidžia mokyklos bendruomenės narių skirtingą požiūrį į mokyklos gerumą. Pvz., remiantis Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros (2018) tyrimu, net mokinių tėvų geros mokyklos samprata – saugi aplinka, aukšti mokinių egzaminų rezultatai, mokinių prestižas, modernus mokyklos įrengimas – nepakankamai siejasi su *Geros mokyklos koncepcijoje* (2015) įvardytais mokyklos gerumo bruožais. Mokslinėje literatūroje akcentuojama bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenės svarba kuriant gerą mokyklą (Targamadžė, 2017; Survutaitė, 2016). Europos komisijos dokumente įvardijama, kad visuomenei būtina kurti geresnes, įtraukesnes švietimo įstaigas (Komisijos komunikatas..., 2017). Mokyklos veiklai, pažangai ir siekiamybei susitarimas dėl geros mokyklos atitikties yra svarbi bendruomenės veikla. Tačiau neretai mokyklos gyvenime, pedagoginėse ir viešose diskusijose išgirstame mokyklų bendruomenių atstovų lūkesčius, kad vieną ar kitą klausimą turi spręsti tik tam tikra bendruomenės dalis. Tačiau šių tyrimų stinga. Lietuvoje pastaraisiais metais šis aspektas tikslingai nenagrinėjamas. T. Hausburg (2020) nurodo svarbų mokyklos bendruomenės požymį – bendradarbiavimą – ir nagrinėja skirtumus tarp mokyklos bendruomenės narių bendradarbiavimo ir įsitraukimo. T. Mitchell (2020) analizuoja vykdytą reformą, mokyklų sėkmės atvejus ir atskleidžia mokyklos bendruomenei būtinus bruožus – besimokanti ir besikeičianti, ypač tai turi būti būdinga mokyklos administracijos atstovams bei regiono švietimo politikai. Taip pat atskleidžiama,

kad, siekiant sėkmingos mokyklos veiklos, jos pokyčių, mokyklos bendruomenė turėtų būti įsitraukusi, bendradarbiaujanti, palaikanti viena kitą (palaikanti gerus santykius), besimokanti ir reflektuojanti (Mitchell, 2020). Tačiau tokių tyrimų Lietuvoje stokojama. Taigi keliama *mokslinė problema* – nepakankamai atskleistas bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės požiūris į bendruomenę kaip svarbų elementą mokykloje, atliepiant *Geros mokyklos koncepciją*. Keliami probleminiai klausimai: kokia yra pačių bendruomenės narių mokyklos bendruomenės samprata geros mokyklos kūrimo kontekste, kokie bendruomenės požymiai svarbūs patiems bendrojo ugdymo mokyklos bendruomenės nariams jų kuriamoje geroje mokykloje (atliepiant *Geros mokyklos koncepciją*), kaip mokyklos bendruomenės narių samprata apie bendruomenę siejasi su samprata, remiantis *Geros mokyklos koncepcija* (2015). Todėl *tyrimo objektas* – bendruomenės samprata mokytojų, mokinių, mokinių tėvų, mokyklos administracijos požiūriu, atliepiant *Geros mokyklos koncepciją*. *Tyrimo tikslas* – atskleisti bendruomenės sampratą geroje mokykloje mokytojų, mokinių, mokinių tėvų, mokyklos administracijos požiūriu, atliepiant geros mokyklos koncepciją.

1. Mokyklos bendruomenės samprata geroje mokykloje: teisinis aspektas

Remiantis *Geros mokyklos koncepcija* (2015), mokyklos bendruomenė yra besimokanti organizacija, ją apibūdina šie bruožai: 1) mokymasis su kitais ir iš kitų (bendruomenės mokymasis – dirbant su kolegomis, dalijantis patirtimi, atradimais, sumanymais ir kūriniais, stebint kolegų pamokas, drauge studijuojant įvairius šaltinius, mokantis iš mokinių); 2) sutelktumas (mokytojų ir kito personalo telkimas į pasidalijusias pareigas, vienas kitoms padedančias ir bendrų profesinių tikslų siekiančias grupes); 3) refleksyvumas (mokyklos bendruomenės diskusijos, veiklos apmąstymas, įsivertinimas, jais pagrįsti susitarimai dėl ateities ir planavimas); 4) mokymosi ir asmeninio tobulėjimo skatinimas (personalo tobulinimosi paskatos ir jo organizavimo sistema); 5) organizacijos atvirumas pasauliui (partnerystės, bendri projektai, absolventų pasitelkimas, tinkliniai ryšiai ir kt.). Šie su mokyklos bendruomene susiję požymiai įtraukti į mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo bei įsivertinimo požymius. Raporte *Lietuva. Švietimo būklės apžvalga 2018. Gera mokykla (2018)*, remiantis mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo duomenimis, Lietuvos mokykloms gerai sekasi: 1) mokyklos tinklaveika (atvirumas pasauliui, bendradarbiavimas su vietos bendruomene, kitomis mokyklomis, socialiniai ryšiai, partnerysčių prasingumas) ir 2) veikimas kartu (kokia yra mokyklos bendradarbiavimo kultūra ir kaip sekasi mokytojams mokytis drauge ir vieniems iš kitų). Tačiau šiame raporte (*Lietuva. Švietimo būklės apžvalga 2018. Gera mokykla*) įvardijama, kad ne su visais bendruomenės nariais vyksta sėkmingas tarpusavio bendradarbiavimas ir kaip tobulintina sritis įvardijamas bendradarbiavimas su tėvais (ar tėvų informavimo ir švietimo sistema atitinka jų poreikius, kiek tėvai įsitraukia į vaikų ugdymą (-si) ir mokyklos veiklą).

2. Tyrimo metodika

Tyrimo organizavimas ir imtis. Straipsnyje atskleidžiami bendruomenės požymiai geroje mokykloje (atliepiant *Geros mokyklos koncepciją*, 2015) mokytojų, mokinių, mokinių tėvų, mokyklos administracijos požiūriu. Tai dalis kompleksinio tyrimo „Bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenės mokyklos pažangos samprata, orientuojantis į Geros mokyklos koncepciją“ rezultatų (Targamadžė, Žibėnienė ir Česnavičienė, 2018). Taikytas kokybinis (interview) ir kiekybinis tyrimas (anoniminė anketinė apklausa). Tyrimo metodologija apibrėžta tyrimo užsakovo (švietimą koordinuojančios nacionalinės institucijos). Tyrimai organizuoti 2018 m. vasario–balandžio mėn.

Organizuojant interview, taikyta kriterinė atranka. Bendrojo ugdymo mokyklos atrinktos pagal šiuos kriterijus: bendrojo ugdymo mokykla skirtingoje vietovėje – mokykla didmiestyje, mokykla mieste, mokykla miestelyje, kaime; bendrojo ugdymo mokykla pagal skirtingą steigėją – valstybinės ir viešosios įstaigos; bendrojo ugdymo mokykla, kurioje mokoma gimtąja lietuvių kalba ir vyksta mokymas tautinių mažumų kalba (rusų ar lenkų); bendrojo ugdymo mokyklos, dalyvavusios išoriniame kokybės vertinime, tačiau sukaupusios skirtingos mokyklos pažangos patirties. Bendrojo ugdymo mokykla turėjo atliepti bent vieną kriterijų, tačiau viena mokykla galėjo atspindėti ir du ar net kelis kriterijus. Bendrojo ugdymo mokyklų sąrašas buvo derinamas su tyrimo užsakovu. Kiekvienoje tyrime dalyvaujančioje mokykloje, buvo vykdomas interview su 5–8 informantais – mokyklos bendruomenės nariais, jiems taip pat buvo taikoma kriterinė atranka. Atrenkant informantus, buvo taikomi šie kriterijai: eiti mokyklos direktoriaus arba direktoriaus pavaduotojo ugdymui pareigas; dirbti mokytoju, turėti ne mažesnės kaip dvejų metų pedagoginio darbo patirties mokykloje ir dalyvauti mokyklos veikloje; mokiniai turi mokytis pagal 7–8 klasių, 9–10 klasių ir 11–12 klasių programas, dalyvaujančios mokyklos būti deleguoti į tyrimą, turėti tėvų sutikimą dalyvauti tyrime. Mokinių tėvų atrankos kriterijai: tėvas vaiko (-ų), kuris (-ie) mokosi 7–12 klasėje, įsitraukęs į mokykloje vykstančią veiklą, žinantis apie ją (yra savivaldos narys, aktyviai dalyvauja mokyklos gyvenime, organizuoja veiklą mokykloje), dalyvavęs geros mokyklos pristatymo ir kūrimo renginiuose (pagal *Geros mokyklos koncepciją*).

Kiekvieno interview trukmė įvairi – nuo 30 iki 100 min. Interview dalyvavo 10 bendrojo ugdymo mokyklos administracijos atstovų, iš jų 6 direktoriai ir 4 pavaduotojai ugdymui, beveik visi (9 iš 10) yra įgiję 2-ąją vadybinę kategoriją. Dauguma administracijos atstovų turi sukaupę daugiau nei 21 metų vadybinio darbo stažą. Taip pat dalyvavo 8 mokytojai (anglų kalbos, lietuvių kalbos, istorijos, informacinių technologijų). Mokytojų kvalifikacinė kategorija ir darbo patirtis: dalyvavo 3 vyr. mokytojai, 4 mokytojai metodininkai, 1 mokytojas ekspertas; 2 mokytojai turi 10–15 metų darbo patirties, du – 16–20 m., dar du – 21–25 m. ir kiti 2 mokytojai – daugiau nei 26 metų darbo patirties. Tyrime dalyvavo 8 tėvai iš skirtingų mokyklų, 3 yra vyrai ir 5 moterys. Jų vaikai mokosi 6–10 klasėse. Taip pat dalyvavo 20 7–12 klasių mokinių, iš jų 8 mokosi 7–8 klasėse; 4 mokiniai mokosi 9–10 klasėse ir 8 mokiniai – 11–12 klasėse. Interview buvo įrašomi diktofonu.

Anoniminė anketinė apklausa organizuota bendrojo ugdymo mokyklose, davusiose sutikimą dalyvauti tyrime. Kiekybiniam tyrimui mokyklos buvo atrenkamos pagal

tokius kriterijus: 1) pagal mokyklos pažangos ataskaitos teikimą: mokyklos, teikusios 2015–2017 m. mokyklos pažangos ataskaitas ir 2016 m. pateikusios argumentuotą mokyklos pažangos apibūdinimą; 2) pagal mokyklos geografinę padėtį: mokykla didmiesityje, mokykla mieste, mokykla miestelyje / kaime; 3) mokyklos, dalyvavusios pirmajame tyrimo etape – kokybiniame tyrime (interviu), siekiant pateikti šioms mokykloms grįžtamąjį ryšį; 4) pagal mokyklos tipą: pagrindinė mokykla, progimnazija, gimnazija. Tyrimo imties sudarymo būdas – tikimybinė (lizdinė) imtis. Siekiant imties reprezentatyvumo, iš 41 bendrojo ugdymo mokyklos dalyvauti tyrime pakviesta 20 mokyklų: po 3 didmiesčių gimnazijas ir progimnazijas, 1 miesto gimnazija, 3 miesto progimnazijos, 1 miesto pagrindinė mokykla, 7 miestelių gimnazijos ir 2 pagrindinės mokyklos. Pagal imties tūrio skaičiavimus, remiantis V. I. Paniotto formule (Паниотто, Максименко, 2003, 170), nustatyta, kad, esant 95 proc. tikimybei ir 5 proc. paklaidos dydžiui, pakankama imtis būtų, jei tyrime dalyvautų 281 mokytojas (kartu su mokyklų administracijos atstovais), 369 mokiniai, kurie mokosi 7–12 (I–IV gimnazijos) klasėse, ir vienas iš jų tėvų / globėjų. Tyrimo imtis pateikta 1 lentelėje.

1 lentelė. Kiekybinio tyrimo dalyviai

Table 1. The participants of quantitative research

Mokyklos tipas	7–12 klasių / I–IV gimnazijos klasių mokiniai	Mokytojai ir mokyklų administracijų atstovai	Tėvai / globėjai
Pagrindinė mokykla	89	81	37
Progimnazija	88	61	49
Gimnazija	376	136	85
Iš viso	553	278	171

Tyrimo instrumentai. Kiekybinio tyrimo instrumentas – interviu. Straipsnyje pateikiama interviu klausimų dalis, susijusi su geros mokyklos sampratos struktūrinėmis dalimi, apimant mokyklos bendruomenės sampratą. Interviu klausimai parengti remiantis dokumentu Metodinės rekomendacijos planuojant ir organizuojant mokyklos įsivertinimą (2017) ir suderinti su tyrimo užsakovu.

Anketinėje apklausoje naudotas klausimynas, skirtas rinkti heterogeninius duomenis, kai kiekvienas klausimas nusako tam tikrą tiriamos problemos aspektą, o surinktos informacijos masiškumas padeda atskleisti tiriamą reiškinį (Bitinas, 2013, p. 288). Straipsnyje pateikiama antroji klausimyno klausimų dalis, kuria siekiama nustatyti, kaip respondentai apibūdina gerą mokyklą, kokius svarbiausius jos požymius išskiria. Tyrimo naudotos popierinės ir elektroninės anketos, sudarant galimybę mokykloms rinktis. Atsakymai pateikti nominaline skale (kai tyrimo dalyvių prašoma pažymėti vieną ar kelis jiems priimtinius atsakymus) arba 5 balų rangine skale (kai prašoma požymius suskirstyti pagal svarbą nuo paties svarbiausio iki mažiau svarbaus).

Tyrimo duomenų analizė. Interviu duomenims analizuoti taikyta kokybinė turinio analizė (Bitinas, Rupšienė ir Žydzūnaitė, 2008), kuri sudaro sąlygas daryti išvadas

remiantis analizuojamu tekstu, kai vyksta daugkartinis įrašų skaitymas, sisteminimas, išskirtų kategorijų bei subkategorijų interpretavimas ir pagrindimas iš teksto išskirtais įrodymais, patvirtinančiais teiginiais. Viso tyrimo anketinės apklausos duomenų statistinė analizė atlikta kompiuterine programa „SPSS Statistics17.0“.

Tyrimo etika. Tyrimo metu vadovautasi mokslinio tyrimo etikos principais (Bitinas ir kt., 2008, p. 112–113). Visi tyrimo dalyviai buvo supažindinti su tyrimo tikslu ir gautų domenų panaudojimu, tyrimo etikos principų laikymusi, jiems buvo garantuotas anonimiškumas, tyrime dalyvaujantys mokiniai turėjo raštiškus tėvų sutikimus dalyvauti tyrime. Remiantis tyrimo etikos principais, kokybiniame tyrime visi informantai buvo užkoduoti. Mokyklos administracijos atstovų struktūruotų interviu kodai sukurti naudojant informanto trumpinį (A) ir analizės eiliškumo sekos numerį (pvz., A1, A2 ir t. t.), mokytojų kodai sukurti naudojant U trumpinį ir analizės eiliškumo sekos numerį (U1, U2 ir t. t.), tėvų kodai sukurti naudojant T trumpinį ir analizės eiliškumo sekos numerį (T1, T2 ir t. t.), mokinių kodai sukurti naudojant M trumpinį ir analizės eiliškumo sekos numerį (M1, M2 ir t. t.). Anketinės apklausos vykdymas pirmiausia buvo suderintas su tyrimo užsakovu, bendrojo ugdymo mokyklų vadovais ir gautas leidimas ją atlikti.

3. Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Kokybinis tyrimas. Kokybinio tyrimo metu atskleista, kad visos tyrime dalyvavusios grupės – bendrojo ugdymo mokyklų administracijos atstovai, mokytojai, mokiniai, mokinių tėvai – tarp gerą mokyklą atskleidžiančių požymių įvardijo mokyklos bendruomenę, tačiau jos sampratos skirtingos.

Mokyklos administracijos atstovų požiūris: besimokanti, bendradarbiaujanti ir refleksyvi bendruomenė. Mokyklų administracijos atstovai daug dėmesio skyrė mokyklos bendruomenei, aiškiai **įvardydami** Lietuvos teisės aktuose ir mokslinėje literatūroje minimumus, susitarus bendruomenės bruožus – besimokanti, reflektuojanti, susitelkusi, bendradarbiaujanti, atvira, empatiškai besirūpinanti kiekvieno nario savijauta. Remiantis mokyklų administracijos atstovų įvardijimais, galima aiškiai atpažinti geros mokyklos bendruomenės bruožus nacionaliniu susitarimu grįstame dokumente *Geros mokyklos koncepcija* (2015):

- 1) refleksyvumas ir sutelktumas: „<...> *kalbėjimasis tarpusavyje, suvokimas tų pačių dalykų bent jau panašiai* <...>“ (A3); „<...> *kai tariasi bet kuriuo klausimu* <...> *vietoj to, kad piktintumeisi, sėdi su buhalterė ir tariasi kaip pateikti duomenis, kad mokytojai, jie visi, suprastų labiau* <...>“ (A3);
- 2) bendruomeniškumas: „<...> *bendruomeniškumas, kad ne kiekvienas dirba atskirai, o visi kartu* <...> *tik visus kartu sudėjus, mes galim vaikui duoti* <...>“ (A9);
- 3) išklašymas ir įsiklašymas – aktuali įžvalga, kad „<...> *gera mokykla nėra tik rezultatas – tai tarimasis, išklašymas, bandymas pamatyti visumoje kiekvieną* <...>“ (A7);
- 4) kiekvieno asmens savijauta – geroje mokykloje svarbu, kaip jaučiasi kiekvienas jos narys: „<...> *galimybė turėti santykius, visomis prasmėmis (klasės draugo, mokytojo)* <...>“ (A2); „<...> *tokia kurioje kiekvienas bendruomenės narys* <...> *jaučiasi mylimi* <...>“ (A6);

- 5) bendradarbiavimas: „<...> tai santykis tarp mokytojo ir mokinio, tarp mokinio ir, galbūt, administracijos; tarp administracijos ir tėvų, kad būtų bendradarbiavimo lygmenyje ir pasitikėjimo <...>“ (A8);
- 6) mokymasis kartu – mokyklų vadovai geroje mokykloje mato besimokančią bendruomenę: „<...> turi galimybę realizuoti save ir savo planus <...> turi galimybę augti, pagal savo gebėjimus, savo planus <...>“ (A6); „<...> tai pažanga – ne stovėjimas vietoje. Tai dalyvavimas nuolatiniame procese, toje aplinkoje, kur mes gyvename, nes tai nėra statiška <...>“ (A8);
- 7) atvirumas pasauliui: „<...> turim dieną, kai ateina visi, gal ne visi, dauguma, mokyklos absolventų <...>“ (A6); „<...> pasitelkiam absolventus, jie mielai ateina, papasakoja, kas jiems buvo svarbu <...>“ (A4).

Taigi tyrime dalyvavę mokyklų administracijos atstovai ypač gerai suvokia mokyklos bendruomenės svarbiausius bruožus, sietinus su mokyklos samprata, atliepiant *Geros mokyklos koncepciją* (2015).

Mokytojų požiūris: besimokanti bendruomenė. Mokytojai gerą mokyklą sieja su besimokančia organizacija: „<...> mokykla, kuri kažko išmoko <...> ir mokytojas turi mokytis, vadinasi besimokanti mokykla <...>“ (U2); „<...> tobulėjanti, ne tik vaikas turi tobulėti, bet ir mokytojas <...>“ (U2); „<...> auga vaikai, turime augti ir mes <...> turinys, metodai <...>“ (U4); „<...> tai ir šiuolaikiška mokykla, o vienas iš jos požymių tai tas nuolatinis, begalinis kintamumas <...> reikia įgyti naujų kompetencijų, naujų žinių <...>“ (U8). Mokytojai, skirtingai nei administracijos atstovai, visiškai nemini bendradarbiaujančios, reflektuojančios bendruomenės ar jos bruožų. Tačiau mokytojų pastebėjimai atskleidžia aiškių jų prioritetą – tobulėti, mokytis, nes tik besimokantis mokytojas gali sėkmingai mokytį vaikus. Mokytojai neįvardijo kitų svarbių bruožų pagal *Geros mokyklos koncepciją* (2015): sutelktumo, refleksyvumo, tobulėjimo skatinimo, atvirumo pasauliui.

Mokinių požiūris: bendradarbiaujanti mokyklos bendruomenė. Remiantis mokinių nuomone, geroje mokykloje bendruomenė turi būti bendradarbiaujanti. Tačiau bendradarbiavimas turi būti grįstas dialogo ir susitarimo kultūra: „<...> administracija taip pat atsižvelgia į mokinių norus <...> pas mus visada padės, išspręs <...>“ (M14). Remiantis mokinių pastebėjimais, Mokinių parlamentas ir Mokinių taryba padeda kurti bendradarbiaujančią bendruomenę mokykloje: „<...> Mokinių parlamentas teikia pasiūlymus, svarstom <...> direktorius atsižvelgia <...>“ (M11); „<...> mūsų mokykloje yra Mokinių taryba, kuri, pagrįdę mes rūpinamės mūsų mokinių gerove ir bandome kažkaip pagerinti <...> mūsų pareiga tą mokyklą daryti geresne <...>“ (M13). Mokiniai mokyklos bendruomenės nesieja su *Geros mokyklos koncepcijoje* (2015) ir kituose nacionaliniuose švietimo dokumentuose minimais bruožais – **kaip** besimokančios, reflektuojančios, atviros.

Mokinių tėvų požiūris: mokyklos bendruomenė diskutuojanti ir kartu kurianti mokyklos strategiją. Vienas tėvas nurodė gerai mokyklai ypač aktualų požymį – visa bendruomenė kuria mokyklos strategiją: „<...> gera mokykla ta, kuri turi tuos ryšius su tėvais ir komunikuoja labai daug <...> kad mokytojai, direktorius, tie patys vaikai galėtų išsakyti savo nuomonę <...>“ (T5). Ši aktualija kito tėvo neįvardyta, bet pateikta kaip nuoskauda ir ateities lūkestis: „<...> mokyklai tobulėti labiausiai padėtų, jei būtų glaudesnis ryšys iš tėvų pusės link mokyklos. Jeigu tėvai daugiau domėtusi savo vaikų mokymusi,

auklėjimu, jų žiniomis. Tai turbūt būtų pagrindinė paspartis ir akstinas pačiai mokyklai tobulėti <...>“ (T7). Remiantis mokinių tėvų pastebėjimais, mokyklos bendruomenė turi būti reflektuojanti. Tačiau tėvai nepaminėjo kitų ypač svarbių mokyklos bendruomenei bruožų – sutelktumo, mokymosi su kitais ir iš kitų, tobulėjimo skatinimo, atvirumo pasauliui. Šis rezultatas paaiškina, kodėl, remiantis švietimo būklės apžvalgos ataskaitomis, mokytojų ir tėvų bendradarbiavimas įvardijamas kaip tobulintinas aspektas (Lietuva. Švietimo būklės apžvalga 2018. Gera mokykla).

Aptarimas. Kokybinių tyrumu atskleista, kad mokyklų administracijos atstovai labiausiai susieja mokyklos bendruomenės sampratą su jos bruožais, minimais *Geros mokyklos koncepcijoje* (2015) ir kituose nacionaliniuose švietimo dokumentuose: besimokanti, reflektuojanti, susitelkusi, bendradarbiaujanti, atvira, empatiškai besirūpinanti kiekvieno nario savijauta. Mokytojų pastebėjimai atskleidė jų suvokimą, kad tik besimokantis mokytojas gali sėkmingai mokyti vaikus ir realizuoti prioretizuojamą mokyklos bendruomenės bruožą – mokymąsi su kitais ir iš kitų. Šis bendruomenės bruožas *Geros mokyklos koncepcijoje* (2015) įvardijamas pirmiausia. Tačiau įdomu, kad tai ir lieka vieninteliu mokytojų **įvardytu** bendruomenės bruožu. Jie interviu metu neįvardijo tokių bendruomenės bruožų kaip sutelktumas, refleksyvumas, atvirumas pasauliui ir kt. Mokytojų išskirtas bendruomenės bruožas – besimokanti bendruomenė – yra ypač svarbus, tačiau nepakankamas. T. Mitchell (2020) savo tyrime atskleidė, kad būtent besimokanti ir besikeičianti bendruomenė sudarė sąlygas sėkmingiems pokyčiams mokykloje. Tačiau taip pat nurodė (Mitchell, 2020), kad sėkmingai mokyklos veiklai svarbus ir bendruomenės įsitraukimas, bendradarbiavimas (*Geros mokyklos koncepcijoje* (2015) įvardijamas kaip sutelktumas), taip pat vienas kito palaikymas, refleksyvumas.

Mokinių tyrimas atskleidė, kad, siekiant geros mokyklos, jiems yra svarbi mokyklos bendruomenė, kuri turi būti bendradarbiaujanti, o bendradarbiavimas grindžiamas dialogo ir susitarimo kultūra. Mokiniai prie mokyklos bendruomenės bruožų nepriskiria savybių, kurios minimos kituose nacionaliniuose švietimo dokumentuose: refleksyvumo, atvirumo, mokymosi kartu. Tačiau jie galėjo nežinoti šių mokyklos bendruomenei svarbių bruožų (atliepiant *Geros mokyklos koncepciją*, 2015). Svarbu atkreipti dėmesį, kad mokiniai nori tartis, kalbėti, bendradarbiauti. Tai gali būti siejama su jų noru labiau jaustis mokyklos bendruomenės dalimi. Remiantis duomenimis, Lietuvoje dažniau nei vidutiniškai EBPO šalyse bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai jaučiasi vieniši ir rečiau priklausantys mokyklos bendruomenei (Lietuva švietimas šalyje ir regione, 2020).

Tyrimas, atliktas su tėvais, atskleidė dar kitokių mokyklos bendruomenės bruožų. Buvo nurodytas mokyklos bendruomenei svarbus bruožas – refleksyvumas, tačiau visiškai nepaminėti kiti bendruomenės bruožai. Ši samprata iliustruoja nūdienos aktualiją – tėvų norą kalbėtis, tačiau kartu ir išipareigojimo, sutelktumo, bendradarbiavimo stoką. Remiantis mokyklų įsivertinimo duomenimis, tarp 10-ies dažniausiai nurodomų silpnųjų veiklos aspektų yra bendradarbiavimas su tėvais (Mokyklų veiklos kokybės ataskaita, 2018), tarp 10 dažniausiai tobulinamų rodiklių – taip pat bendravimas su tėvais (Pažangos samprata mokyklose, 2020). Mokyklos sėkmingai veiklai ypač svarbus mokyklos bendruomenės narių bendradarbiavimas ir įsitraukimas – tai išryškino ir pagrindė T. Hausburg (2020). Tėvų nuomone, mokyklos bendruomenė turi būti reflektuojanti,

diskutuojanti ir kartu kurianti, tačiau kurianti diskutuojant, bet be atpažintos būtinybės sutelktumui, mokymuisi su kitais ir iš kitų ir kt. G. Čiuladienė ir A. Valantinas (2016) atskleidė gerai mokyklai svarbų bruožą – mokyklos bendruomenės narių tėvų pasidalytos atsakomybės suvokimą (jis *Geros mokyklos koncepcijoje* (2015) įvardijamas kaip sutelktumas). Tačiau mokinių tėvai jo neįvardijo kaip mokyklos bendruomenės bruožo. Mokinių tėvai ir mokytojai mokyklos bendruomenės nenurodė kaip bendradarbiaujančios – tai neatliepia *Geros mokyklos koncepcijos* (2015) nuostatų ir, manytina, aiškiau atskleidžia, kodėl dauguma Lietuvos mokyklų bendradarbiavimą su tėvais įvardija kaip tobulintiną, probleminį aspektą. Europos Komisijos leidinyje *Mokyklų raida ir aukštos kokybės mokymas gerai gyvenimo pradžiai* (2017), nurodoma, kad tai svarbus aspektas, nes bendradarbiavimu grįšti santykiai, aprėpiantys įvairiopą partnerystę, įtraukiant kiekvieną bendruomenės narį, yra ypač svarbūs sėkmingai mokyklų veiklai.

Kiekybinis tyrimas. Kiekybinio tyrimo metu atskleista, kad mokiniai ir tėvai tarp penkių svarbiausių geros mokyklos požymių nurodė mokyklos bendruomenę kaip besimokančią organizaciją, tačiau to nesirinko mokytojai ir mokyklų administracijos atstovai (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Penki svarbiausi geros mokyklos požymiai tyrimo dalyvių požiūriu.

Table 2. *The five most important characteristics of a good school from the perspective of the participants.*

Geros mokyklos požymiai	Mokytojų ir administracijos atstovų priskirta vieta	7–12 klasių mokinių priskirta vieta	Tėvų / globėjų priskirta vieta
Kiekvieno mokinio asmenybės ūgtis	1	1	4
Mokinių mokymąsi paremiantis ugdymas / mokymas	2	-	1
Saviraiškų mokinių dalyvavimas mokykloje	3	2	2
Mokyklos bendruomenė kaip besimokanti organizacija	-	4	5
Dialogiškas ir tyrinėjantis mokinių ugdymasis / mokymasis	-	5	-
Įgalinanti lyderystė ir vadyba	5	3	-
Dinamiška, atvira ir funkcionali, mokymąsi stimuliuojanti ugdymo (-si) aplinka	4	-	3

Pastaba: 1 – pats svarbiausias, 2 – svarbiausias, 3 – svarbesnis, 4 – svarbus, 5 – mažiau svarbus.

Tyrimo dalyvavę tėvai 5-ąją vietą skyrė mokyklos bendruomenei kaip besimokančiai organizacijai. 1-ąją poziciją, kaip svarbiausią geros mokyklos požymį, rinkosi mokinių mokymąsi paremiantį ugdymą / mokymą. Mokiniai mokyklos bendruomenę kaip besimokančią organizaciją taip pat įtraukė tarp penkių svarbiausių požymių, pasirinkdami 4-ąją poziciją. Tačiau mokytojai ir mokyklų administracijos atstovai kaip svarbiausius (gerai mokyklai) rinkosi kitus prioritetus: kiekvieno mokinio asmenybės ūgtį; mokinių mokymąsi paremiantį ugdymą / mokymą; saviraiškų mokinių dalyvavimą mokykloje;

įgalinančią lyderystę ir vadybą; dinamišką, atvirą ir funkcionalią, mokymąsi stimuliuojančią ugdymo (-si) aplinką.

Kyla klausimas, kodėl, mokyklos bendruomenės sampratą susiejus su konceptualia, daug savybių apimančia bendruomene kaip besimokančia organizacija, mokyklos administracijos atstovai ir mokytojai jos nenurodė kaip vieno iš penkių svarbiausių požymių. Galima prielaida, kad samprata buvo siaurai suvokta ir susieta tik su vienu mokyklos bendruomenės bruožu „besimokanti“, bet ne su konceptualumu. Tačiau neatmestina prielaida, kad, remdamiesi kitomis šio kompleksinio tyrimo dalimis, tiek mokytojai, tiek mokyklų administracijų atstovai įvardijo nuovargį dėl nuolatinės kaitos ir mokymosi naujovių, kuris kartais tampa kone trikdžiu tiesioginiam darbui mokykloje (Targamadžė ir kt., 2018).

Analizuojant mokyklos bendruomenės nuomonę (žr. 2 lentelę) apie gerą mokyklą apibūdinančių požymių pasiskirstymą pagal svarbą, teigtina, kad mokytojai ir mokiniai pačiu svarbiausiu požymiu laiko mokinio asmenybės ūgtį, nors tėvams šis požymis nėra ypač svarbus (jam skyrė tik ketvirtą vietą pagal svarbą). Tėvai pačiu svarbiausiu geros mokyklos požymiu nurodė mokinių mokymąsi paremiantį ugdymą / mokymą, kuris sietinas su mokyklos kaip organizacijos veiklos veiksniais, lemiančiais sėkmingą misijos įgyvendinimą.

Kodėl, remiantis kiekybinio tyrimo duomenimis, mokyklų administracijos atstovai ir mokytojai, mokyklos bendruomenės neįvardijo kaip vieno iš penkių svarbiausių požymių, lieka atviras klausimas, kurį būtų aktualu aiškintis kituose tyrimuose. Kita vertus, akcentuotina, kad analizuojamu aspektu skirtumai tarp dažnių statistiškai nereikšmingi, todėl šiuo tiriamu aspektu nėra pateikiami.

Išvados

Kokybiniu tyrimu atskleista, kad mokyklos administracijos atstovai, mokytojai, mokiniai, mokinių tėvai tarp gerą mokyklą atskleidžiančių požymių įvardijo mokyklos bendruomenę (tik įvardijo skirtingos bendruomenės požymius). Kiekybinis tyrimas atskleidė, kad mokyklų administracijos atstovai ir mokytojai bendruomenės kaip besimokančios organizacijos nesirinko kaip vieno iš penkių svarbiausių geros mokyklos požymių. Šiuo tyrimu atskleistos skirtingos bendruomenės sampratos. Mokyklos administracijos atstovai bendruomenei geroje mokykloje priskiria daug bruožų, o mokytojai įvardija tik besimokančią bendruomenę. Mokinių tėvų nuomone, bendruomenė turi būti kartu diskutuojanti ir kurianti mokyklos strategiją, o mokiniai išskyrė bendradarbiaujančios bendruomenės bruožą.

Kiekybiniu tyrimu atskleista mokyklų administracijos atstovų bendruomenės samprata puikiai atliepia Lietuvos teisės aktuose ir mokslinėje literatūroje minimus, susitarus bendruomenės bruožus: besimokanti, reflektuojanti, susitelkusi, bendradarbiaujanti, atvira, empatiškai besirūpinanti kiekvieno nario savijauta. Ši tikslinė grupė ypač gerai suvokia mokyklos bendruomenės bruožus, sietinus su geros mokyklos samprata. Kitų mokyklos bendruomenės tikslinių grupių (mokytojų, mokinių, mokinių tėvų) bendruomenės samprata geroje mokykloje fragmentuota.

Rekomendacijos

Bendrojo ugdymo mokykloms ypač svarbu **įsivertinti, ar mokyklos bendruomenė pakankamai reflektuoja**, kadangi tai itin aktualu kuriant gerą mokyklą, taip pat tai ir besimokančios organizacijos bruožas.

Mokyklų administracijai rekomenduojama tėvus labiau integruoti į bendrą mokyklos veiklą, ypač tėvų ir mokytojų konkrečią bendrą veiklą, suteikiant tėvams aiškia atsakomybę už atliekamą veiklą. Tai sudarytų palankesnes sąlygas tėvams suvokti savo atsakomybę, ją prisiimti, o ne perkelti kitiems (mokytojams, administracijai).

Tyrėjams ir mokyklų administracijų atstovams rekomenduojama atlikti papildomus tyrimus ir išsiaiškinti, kodėl mokytojai (remiantis kokybinio tyrimo duomenimis) mokyklos bendruomenės neįvardija kaip bendradarbiaujančios ir reflektuojančios, o nurodo tik kaip besimokančią.

Literatūra

- Bitinas, B. (2013). *Rinktiniai edukologiniai raštai*, II. Vilnius: Edukologija.
- Bitinas, B., Rupšienė, L. ir Žydzūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*, I dalis. Klaipėda.
- Čiuladienė, G. ir Valantinas, A. (2016). Tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo gairės: ką atskleidžia kritiški tėvų atsiliepimai apie ugdymo procesą. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 37, 45–57. <https://doi.org/10.15388/ActPaed.2016.37.10465>
- Hausburg, T. (2020). School-community collaboration: an approach for integrating and democratizing knowledge. *Penn GSE Perspectives on Urban Education*, 17. Prieiga per internetą: <https://urbanedjournal.gse.upenn.edu/volume-17-spring-2020/school-community-collaboration-approach-integrating-and-democratizing>
- Komisijos komunikatas Europos parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui. Mokyklų raida ir aukštos kokybės mokymas gerai gyvenimo pradžia. COM/2017/0248 final. (2017).
- Lietuva. Švietimo būklės apžvalga 2018. *Gera mokykla*. (2018). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras. Prieiga per internetą: www.smm.lt/uploads/documents/tyrimai_ir_analizes/SB_apzvalga_2018.pdf
- Lietuva. *Švietimas šalyje ir regionuose 2020*. (2020). Vilnius: Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/08/Svietimas-salyje-2020.pdf>
- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl geros mokyklos koncepcijos patvirtinimo, 2015 m. gruodžio 21 d. Nr. V-1308. *TAR*, 2015-12-21, Nr. 20048. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f2f65120a7bb11e5be7fbc3f919a1ebe>
- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl Švietimo ir mokslo ministro 2007 m. balandžio 2 d. įsakymo Nr. ISAK-587 „Dėl Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo. *TAR*, 2018-12-04, Nr. 19648. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2a887310f70611e89fcaa4a4a9822176>
- Mitchell, T. (2020). School and community relations in the Kansans Can School Redesign Project. *Educational Considerations*, 46(2), Article 8. <https://doi.org/10.4148/0146-9282.2236>

- Mokyklų veiklos kokybės ataskaita.* (2018). Vilnius: Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra.
- Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra. (2018). *Geros mokyklos samprata tėvų požiūriu*. Prieiga per internetą: <http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2018/11/Geros-mokyklos-samprata-t%C4%97v%C5%B3-po%C5%BEi%C5%ABriu.-Tyrimo-ataskaita-2018-1.pdf>
- Pažangos samprata mokyklose.* (2020). Tyrimo ataskaita. Vilnius: Nacionalinė švietimo agentūra.
- Survutaitė, D. (2016). *Mokyklos kultūros raida*. Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas.
- Targamadžė, V., Žibėnienė, G. ir Česnulevičienė, J. (2018). *Bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenės mokyklos pažangos samprata, orientuojantis į Geros mokyklos koncepciją: Ataskaita*. Vilnius: Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra.
- Targamadžė, V. (2017). *Geros mokyklos koncepcijos įgyvendinimo linkmės*. Vilnius: Vilniaus universitetas.
- Паниотто, В. И., Максименко, В. С. (2003). Количественные методы в социологических исследованиях. Prieiga per internetą: <http://socioline.ru/pages/vipaniotto-vsmaksimenko-kolichestvennye-metody-v-sotsiologicheskikh>

THE CONCEPT OF COMMUNITY IN MEETING THE CONCEPT OF A GOOD SCHOOL FROM THE PERSPECTIVES OF TEACHERS, STUDENTS, PARENTS, AND SCHOOL ADMINISTRATION

Assoc. prof. dr. Gintautė Žibėnienė

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary

For the past three decades, Lithuania has been working on the creation and development of the Good School. The Good School Concept, approved in 2015 and developed in response to the National School Concept (1988), encourages the continuation of this discussion. Educational reform in Lithuania began in 1988 when the National School Concept was introduced, which aimed at fostering a vision of the national and civic school. Based on the Lithuanian educational documents, the General Concept of Education in Lithuania and the Good School Concept (2015) emphasize the close collaboration between family, school, and society. The Good School Concept of 2015 states that “the good school is a school that aspires towards the foundation of humanistic values to seek the creation of meaning, discovery, and personal success, which, in its activities, is guided by the decisions made by its community members”.

This article presents both quantitative and qualitative research. The current study is a part of the wider research “The Conception of School Community of General Education School Progress in terms of the Good School Concept”. The quantitative research presented in this article takes the form of a questionnaire survey performed in 2018, which involved representatives of general education school management and teachers, as well as grade

7–12 gymnasium students and their parents. The qualitative research in this paper is an interview performed in 2018, which involved representatives of general education school management and teachers, as well as grade 7–12 gymnasium students and their parents.

The following criteria were used in the selection of respondents, who were eligible to be involved if they: held the position of school principal or deputy director for education; worked as a teacher, had at least 2 years of pedagogical work experience at school, and participated in school activities; or were a student, studying according to the programs of grades 7–8, grades 9–10, or grades 11–12, were delegated to the school participating in the study, and had parental consent to participate in the study. With the help of purposeful sampling, comprehensive schools were chosen that each delegated one parent who had a child studying in grades 7–12 and who was acquainted with the activities of the school. Qualitative research was chosen as a method because of its association with the social constructivist paradigm, which emphasises the socially constructed nature of reality.

The criteria applied for the selection of comprehensive schools meant ensured that they were: from different regions of the country – to include schools from a city, big town, town, and village; and founded by both state and public institutions. When analyzing the perception of the progress announced by general education schools, it is important to remember that a school is an organization operating in a complex and changing social environment and involving many different social groups, such as school administrators, teachers, students, parents, and other parties. This is based on a pre-existing idea from the Good School Concept (2015): that education in Lithuania is founded on close collaboration between the family, school, and society.

This article addresses the scientific problem that the view of the general education school community towards the wider community as an important element in a good school is not sufficiently elucidated. The following problem-based issues are then formulated: What is the concept of community? Which characteristics of the community are important to the members of the general education school community in a good school? How important is the learning community to the members of the school community in a good school?

The object of this research is the concept of community in a good school from the perspectives of teachers, students, parents of students, and school administration, in order to meet the concept of a good school.

The aim of this research is to reveal the concept of community in a good school from the perspectives of teachers, students, parents of students, and school administration, in meeting the concept of a good school.

The research methods used were: analysis of academic literature and educational documents; structured interviews; and questionnaire.

To analyze the interview, content analysis was adopted, (Bitinas, Rupšienė, and Žydžiūnaitė, 2008) which allowed for the formation of conclusions based on the text analyzed. Qualitative content analysis was used to analyze the interview data, which allowed for the drawing of conclusions based on the text analyzed. This method of analysis was based on systematic analytical steps: multiple readings of records; and the systematic interpretation of distinguished categories and subcategories and their justification based on the evidence from the transcribed texts – i.e., the confirmatory statements. According to the qualitative research methodology, the confirmatory statements are extracts from answers provided by the participants which cannot be changed by the researcher; therefore, they are quoted exactly as

given by the participants. The initial interview data was handled in such a way as to ensure that it was impossible to identify the persons involved in the study. The research was organized and data analysis was carried out and presented based on the principles of qualitative research ethics: ensuring respect for individual privacy, confidentiality, and anonymity, with goodwill and justice. The statistical analysis of the questionnaire survey was performed using the SPSS Statistics 17.0 software. Pearson's non-parametric chi-squared (χ^2) test was also applied, which helped to identify the statistical independence of variables.

A number of conclusions were thereby reached.

The qualitative study revealed that school administration representatives, teachers, students, and parents identified the school community among the traits that revealed a good school, but differed on what constitutes a good community. However, the quantitative survey revealed that school administration and teachers did not name community as one of the five most important signs of a good school.

Qualitative research revealed different concepts of community: school administration representatives attributed many features to a community in a good school, but teachers named only the learning community. In the opinion of parents, the community must be involved in discussing and developing school strategy, and students distinguished its cooperative nature as the main feature of the community.

The concept of community as understood by school administration representatives perfectly responds to the agreed features of the community mentioned in Lithuanian legal acts and scientific literature – learning, reflective, focused, cooperative, open, and empathetically caring about the well-being of each member. The concept of community in other school community target groups (teachers, students, and parents of students) in a good school is fragmented.

Keywords: school community, teachers, students, parents, school.

Gintautė Žibėnienė, socialinių mokslų (edukologija) daktarė, Mykolo Romerio universiteto, Žmogaus ir visuomenės studijų fakulteto, Edukologijos ir socialinio darbo instituto docentė. Mokslinių tyrimų kryptys: mokymo / studijų kokybės užtikrinimas, studijų programos kokybės vertinimas, vertinimo metodologija, kompetencijų ir asmens pasiekimų vertinimas, verslumo ugdymas, socialinės rizikos šeimos.

Gintautė Žibėnienė, Doctor of Social Sciences (Education), associate professor at the Institute of Educational Sciences and Social Work at the Faculty of Human and Social Studies at Mykolas Romeris University. Research areas: teaching/study quality assurance, study programme quality assessment, assessment methodology, assessment of competence and achievement, entrepreneurship, social risk family.